

2004'teki Tsunami İlk Değil

Yapılan yeni bir araştırmaya göre, 2004'te Hint Okyanusu'nda görülen tsunami, bölgede meydana gelen bu büyüklükteki ilk tsunami değil. Tsunamilerin tarihini incelemek için birlikte çalışan iki uluslararası kuruluş Tayland'dan ve Sumatra'dan tortu örnekleri aldı. Her iki bölgede de yazılı ve sözlü kayıtlardan daha önceki bir tarihte, yaklaşık 600 ile 700 yıl önceki büyük bir tsunaminin bıraktığı tortu kanıtları vardı.

Nature dergisinde yer verilen bulgular, gelecekteki tsunamilerin zamanını tahmin ederken istatistiksel bir veri olarak kullanılabilir. Tsunami dalgası kıyının iç kesimlerine doğru çok büyük miktarda tortu taşır. Tsunami ne kadar büyüksün, iç bölgelerde geride bıraktığı tortu tabakası da o kadar kalın ve ileride olur. Bu tortu birikintilerinin rüzgâr ya da akarsular tarafından bozulmadığı alanlar, yeni tabakaların da eklenmesiyle bu güçlü olayların tarihi kayıtları olarak kullanılabilirler.

Kıyı bölgelerindeki bu tabakaların incelenmesi, aralarında İskoçya'nın Shetland ve Orkney Adaları'nı sular altında bırakan tarihöncesi olay da olmak üzere dünyanın başka yerlerindeki tsunami örneklerini ortaya çıkarmıştı. Hint Okyanusu havzasındaki tsunami kayıtlarını

araştırmak için iki araştırma ekibi yüzeyin altındaki tortu tabakalarından örnekler aldı.

Tayland'daki Chulalongkorn Üniversitesi'nden Kruawun Jankaew'in başında bulunduğu bir ekip, Tayland'ın batı kıyısının hemen yanında bulunan dar ve kumdan ada Phra Thong'daki 150 alandan örnek aldı. Pittsburg Üniversitesi'nde çalışan Katrin Monecke liderliğindeki öteki ekip de Sumatra'nın kuzeyinde yer alan Aceh Bölgesi'ndeki 100 alandan örnek aldı.

Her iki alanda da yüzeyin altında 2004 tsunamisinden geriye kalan kumun üst tabakasına benzer, kumlu ve kalın bir tabaka bulundu. Ekipler bu kum tabakasının yaşını tahmin etmek için radyokarbon tarihlendirmesini kullandılar. Tabakanın 600-700 yıl öncesine ait olduğunu saptadılar. Dr. Monecke'in ekibinin bulduğu yaklaşık 1200 yaşındaki, daha derindeki kumlu bir

başka tabaka, büyük bir tsunaminin "yinelene sıklığı"nın 600 yıl dolayında olabileceği gibi bir sonuca ulaşılmasına yol açtı.

Bu gömülü tabakaların, yüzeydekiler kadar içeride meydana gelmiş olması, bunları yüzyıllar önce biriktiren tsunaminin 2004'tekiyle kabaca aynı büyüklükte olduğunu gösteriyor. Tayland'daki ekip 1200 yıllık tabakanın bazı izlerine ve 2000 yıllık olabilecek başka tabakalara ulaştı.

Tsunamileri tetikleyen depremler önceden tahmin edilebilir bir şekilde oluşmasa da *Nature*'da yayımlanan sonuçlar yakın gelecekte bu büyüklükte başka bir tsunaminin oluşmayacağını öne sürüyor. British Geological Survey'den Roger Musson, bulguların yalnızca ilginç değil, aynı zamanda yararlı olduğunu, çünkü bir bakıma tehlikeyi tahmin etmeyi sağladığını belirtiyor ve "yinelene sıklığının ne olduğunu bilmek önemli" diyor. "Jeolojik veriler gelecekteki

büyük depremlerin olma olasılıklarının tahminini desteklemek için giderek daha çok kullanılıyor."

Dr. Monecke'e göre böyle bir bilgi bölgedeki tsunami eğitimi için bir temel oluşturabilir. Dr. Monecke, bu durumun yakın dönemde alınan politik kararları etkileyebileceğini

belirtiyor. "Kıyı planlamacılarının bunu bilmesinin çok önemli olduğunu düşünüyorum" diyen Dr. Monecke, "Bütün köylerin denizden 10 km içeriye taşındığını ve burada yaşayanların çoğunun balıkçı olduğunu gördük" diye ekliyor. Dr. Monecke sözlerine "Bunu dengelemek zorundasınız; bu kadar uzakta olmak daha mı iyi, yani birkaç kuşak içinde bölgeyi başka bir tsunami vurursa ve onlar uzakta olursa mı yoksa kıyı şeridinde kalıp gelecek tsunami için hazırlanırlarsa mı daha iyi olur?" şeklinde son veriyor.

Çeviri: Esra Tok Kılıç

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/science/nature/7697482.stm>